

Анкетування практиків, сертифікованих за європейським зразком показало їх незначну поінформованість щодо гендерного підходу загалом, однак більшу, ніж практики у соціальних мережах, спрямованість на підтримку гендерного самовизначення особистості. Більшість опитаних уважні до соціальних чинників формування статі, розділяють ідею множинності гендерної ідентичності. Однак, третина опитаних досвідчених практиків, все ж розділяє стереотипні уявлення про гендерні ролі. Стільки ж респондентів затруднялись визначити позицію у цьому питанні. Для них це сфера суперечностей професійних, гендерних та релігійних переконань.

Отже, гендерний дискурс неоднозначно сприймається системі буденного та наукового знання, тому доволі зрозумілими є складності у його засвоєнні. Гендерна соціалізація психологів відбувалась в умовах жорсткого визначення чоловічих та жіночих ролей, статусів, тому їм доволі складно самотійно виконати роботу із трансформації традиційних гендерних стереотипів, уявлень та установок. Особливо складно тим, хто знаходиться у стані переживання гендерних внутрішньоособистісних конфліктів. Психологу-практику, який має дифузну гендерну ідентичність, не має визначеної системи гендерних поглядів, не бажано практикувати роботу з гендерною проблематикою.

УДК 159.9:331.54

Ямчук Таїса Юрїївна
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

СУБ'ЄКТИВНИЙ ДОСВІД У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОІДЕНТИЧНОСТІ

Узагальнюючи теоретичні розробки та емпіричні дослідження, можемо констатувати, що в сучасній психології відсутній єдиний концептуальний підхід до вивчення проблеми професійної самоідентичності. Кожен із її дослідників звертається до різних рівнів узагальнення масиву інформації, що міститься в роботах по цій проблематиці. Вочевидь визріла необхідність досліджень способів формування професійної ідентичності в сучасному суспільстві як комплексного психологічного феномена. Тому теоретичною основою нашого дослідження стала ідея, сформульована Е. Еріксоном: процес формування ідентичності відбувається на всіх рівнях психічної діяльності і завдяки йому індивід оцінює себе з різних точок зору. На наш погляд, найбільш адекватною для реалізації такого підходу є методологія вивчення професійної самоідентичності в контексті структур суб'єктивного досвіду, яку запропонували Б. Рассел, Г. Бейтсон, Р. Ділтс у вигляді моделі структури «Логічних рівнів». На користь цієї моделі говорить ефективна практика її застосування у психотерапії і коучінгу, груповій роботі та бізнес-консультаванні (Г. Бейтсон, Г. Брейкуелл, А. Ватерман, Г. Маркус). За Г.Бейтсоном компонентами (рівнями, складовими) суб'єктивного досвіду є:

«оточення», «поведінка/стани», «здібності/навички», «цінності/переконання», «ідентичність», «місія». Цей підхід дозволяє вивчати самоідентичність як невід'ємний елемент структур (рівнів) суб'єктивного досвіду людини (до якого «стягуються» інші його компоненти - цінності, здібності, навички, поведінка та ін.) та визначити умови і психологічні чинники її розвитку.

У нашому дослідженні професійна самоідентичність майбутнього фахівця розглядається: як багатовимірний та інтегративний психологічний феномен; як глибоко засвоєний, прийнятий особистістю образ самого себе, який виник у результаті усвідомлення власних особистісно-професійних характеристик (зокрема, рівня своєї професійної підготовки, мотивів, цілей, цінностей, ідеалу фахівця тощо). Вважаємо, що самоідентифікація – це: процес ототожнення індивідом себе зі значущою особою або групою з метою позитивного самоприйняття та формування «Я-концепції»; процес, та відбувається в досвіді та спілкуванні. Тобто: основа професійної самоідентифікації – самоусвідомлення; основні детермінанти – професійні цінності, цілі, професійний досвід; репрезентація (як і всякої суб'єктивної реальності, яка усвідомлюється) – через мову; виконавчий механізм – процеси ідентифікації.

Розглядаємо процеси розвитку професійної самоідентичності майбутнього фахівця як такі, що відбуваються в професійно-освітньому просторі, котрий розуміємо як феномен психосоціальної дійсності, який описує професійну й освітню сферу в їх взаємовідносинах і просторовому вимірі: як простір взаємозв'язків та взаємозалежностей, як простір намірів і цілей з їх практичною реалізацією та осмисленням (Д. Ельконін, Ю. Забродін, В. Федоренко, О. Фонарьов).

На наш погляд, розвиток професійної самоідентичності відбувається в особистості через розвиток різних компонентів (різних рівнів) її суб'єктивного досвіду («оточення», «поведінка/стани» та ін.) під впливами, які надходять із різних галузей професійно-освітнього простору (професійне середовище навчального закладу, ринок психологічної професії в Україні, психологічна сфера в світі). Безпосередньо ідентифікаційна складова (чи рівень) суб'єктивного досвіду не є першою в процесі самоідентифікації, адже особистість може ідентифікуватися як з іншою людиною або групою людей, так і з дією або процесом, власною поведінкою, здібностями, цілями тощо.

Література:

1. Бейтсон Г. Шаги в направлении экологии раз ума: избранные статьи по психиатрии / Г. Бейтсон ; пер. с англ. Д.Я. Федотова. – Изд. 2-е. – М. : КомКнига, 2005. – 248 с.
2. Дилтс Р. Изменение убеждений с помощью НЛП / Р. Дилтс ; пер.с англ. В. П. Чурсина. – М. : Класс, 2000. – 192 с.
3. Румянцева Т. В. Психологическое консультирование: диагностика отношений в паре / Т.В. Румянцева. – СПб., 2006. – С. 82-103.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>